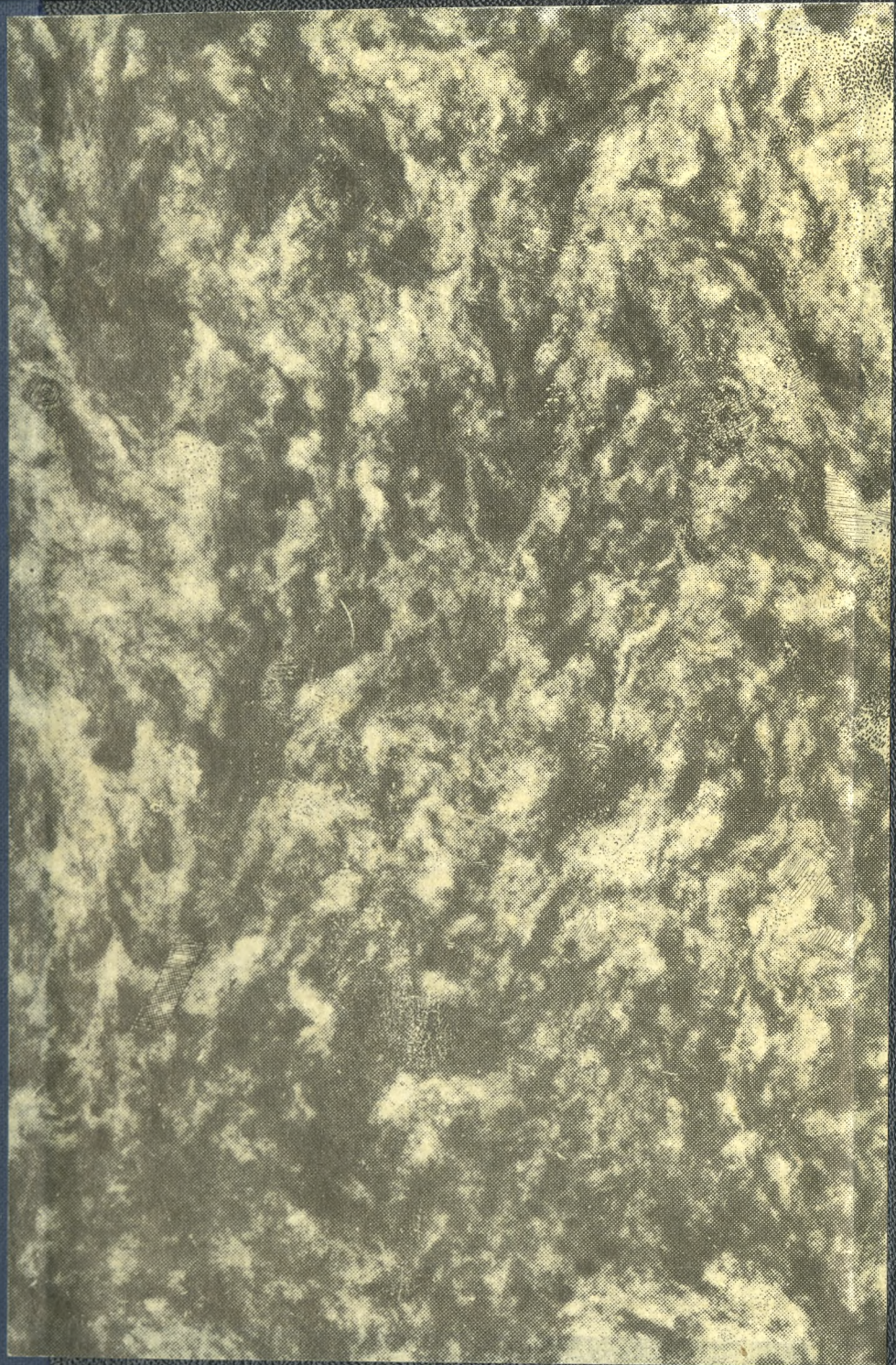

Politikai
röpiratok.

175.

175

1596

TELEKKÖNYVI REFORMKÉRDÉSEK

IRTA

KÁPLÁNY GÉZA

TÖRVÉNYSZÉKI BÍRÓ.

KÜLÖN LENYOMAT A «JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY»-BŐL.

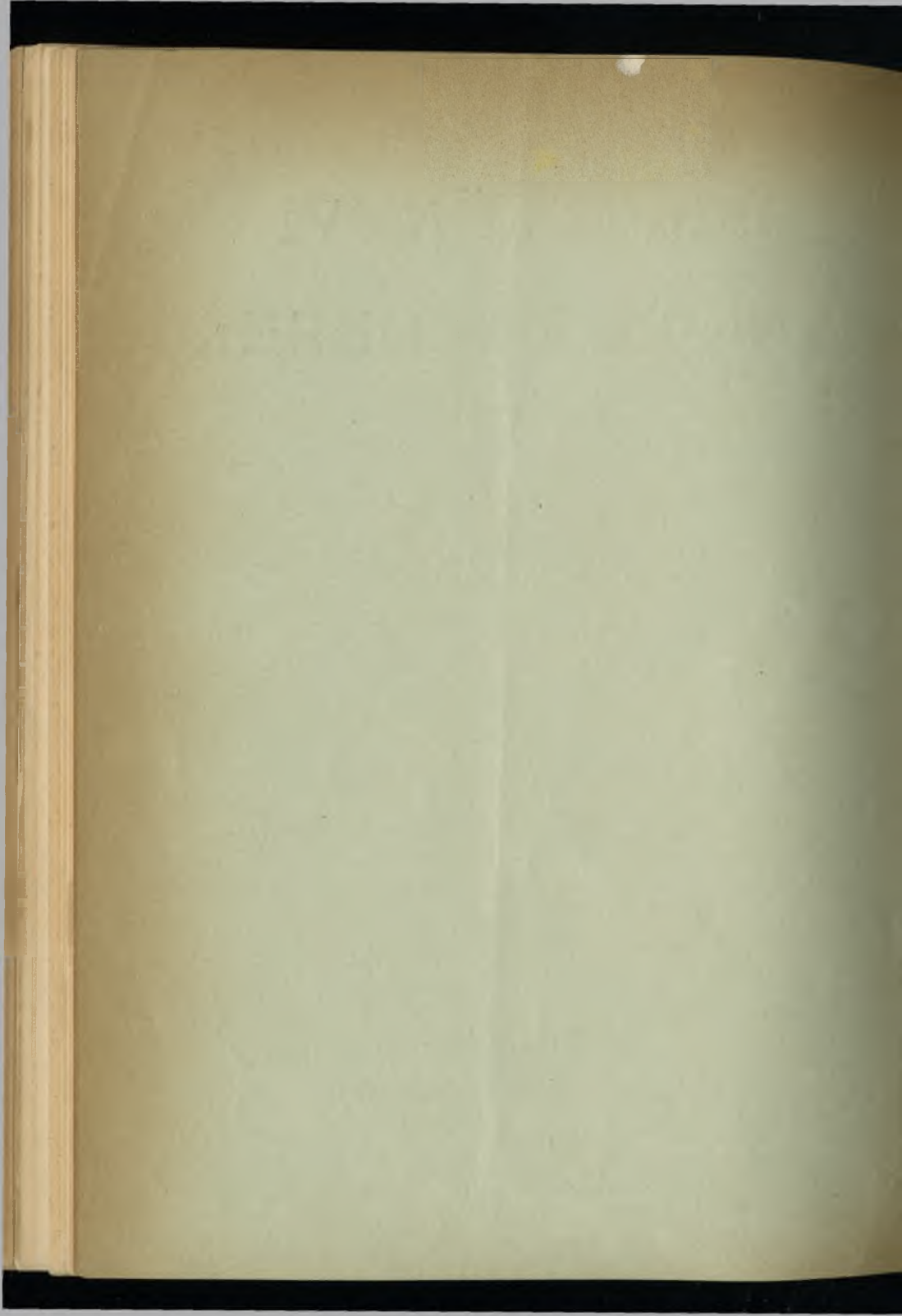
7

BUDAPEST

TETTEY NÁNDOR ÉS TÁRSA BIZOMÁNYA.

1883.

Ára 30 krajczár.

TELEKKÖNYVI REFORMKÉRDÉSEK

IRTA

✓
KÁPLÁNY GÉZA

TÖRVÉNYSZÉKI BIRÓ.

KÜLÖN LENYOMAT A «JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY»-BŐL.

BUDAPEST

TETTEY NÁNDOR ÉS TÁRSA BIZOMÁNYA.

1883.

616732 00567844

Dr. BALLAGI GÉZA.

TÓTH GÁSPÁR ügyvéd urnak nagyon szépen köszönöm, hogy a *Fogtudományi Közlöny* f. évi 25. számában közölt fel-
szólalása által alkalmat adott nekem a *Hiteltelevkönyveinkről*
irt munkámban fölvetett reformeszmék bővebb kifejtésére.

Tóth ur a bevallási intézmény ellen, s az előjegyzés
és egyetemleges jelzálogi intézmény mellett, tehát épen a
legfőbb, a legfontosabb reformeszmék ellen szállt sikra,
melyek nélkül én toldozást-foldozást igen, de gyökeres és
helyes telekkönyvi reformot képzelni sem tudok.

Engedje meg, hogy az általam védett reformeszmék
mellett én is sikra szálljak

Az idézett czikk az olvasóban azon benyomást szüli,
mintha én azt tartanám, hogy a törvényhozónak *csupán a*
nép jogérzületét kell szem előtt tartania; hogy a törvényeket
egyedül a gyakorlati életből kell merítenie. De én ilyesmit soha
sem mondtam. *Hiteltelevkönyveinkről* irt munkám külön
lenyomatában (első kiadás 3. és 6. második kiadás 6. és 9.
lapjain) ezek állanak:

«Engemet a javaslataimban *nem annyira* az elmélet és
a külföldi jogélet nyilvánulásai, mint *főleg* gyakorlati szem-
pontok vezetnek. A szobatudósok, a külföldi jogintézmények
ezen vak követői, a hazai jogéletet, a nép jogérzületét,
szokásait, sajátságait nem ismerve, *egyoldalúságukkal* többet
ártottak, mint használtak.»

«*Az életet nem lehet mellőzni.* Az a törvényhozó nagyon
helytelenül cselekszik, a ki a nép jogérzületét *semmire sem*
meltatja, hanem az elmélet vesszőparipáján nyargalva idegen

országok rendszabályai szerint — a mik lehetnek ott nagyon üdvösek, de nálunk idegen talajban, egészen más természetű, más gondolkozásu és más jogszokással bíró nép között nem — akarja a nép jogérzetét és szokásait átalakítani. Ellenkezőleg a bölcs törvényhozó leszáll a nép közé, ellesi annak jogérzetét és abból fejleszti üdvös törvényalkotásait.»

Ezekből azonban szerintem sehogy sem lehet a Tóth Gáspár ur által nekem tulajdonított felfogásra következtetni.

Theoria és praxis mindkettő egymagában tökéletlen és félszeg. De hát manap egyre nagyobb arányokat ölt ama végtelenül leverő, igen elszomorító jelenség: miszerint *theoria* és *praxis*, szeretnek egymástól függetlenül egymagukra élni. Az elmélet szobatudósa büszke öntudattal nyargal vesszőparipáján és lenéző mosolylyal tekint, mint egy gögös főúr, a gyakorlatnak terhes munkában görnyedő emberére; aki viszont keserű gunynyal kaczag a szobatudós baklövésain s bámulja vakmerőségét, miszerint törvényeket alkotni, rendeleteket szerkeszteni mer *mielőtt* a gyakorlati életet közelebbről és alaposan ismerné. Összeolvashatom én — éjt nappallá téve — a világ minden könyvét s megszerezhetem én a legragyogóbb elméleti ismereteket: ha egyszer abban a szakmában, a miről törvényt akarok alkotni, évek hosszú során át öntudatos éber elmélkedéssel nem dolgoztam, még sem fogok helyes és üdvös törvényt hozni. Csak azt nevezem én *szakembernek*, aki szakmájában elméletileg és gyakorlatilag egyaránt otthonos; törvényalkotásra pedig csak az ilyen hivatott.

Én tehát nem kárhoztattam a theoriát, hanem csak az egyoldalúságot.

I. Bevallás.

Tóth Gáspár ur a bevallási intézményt helytelennek tartja. Indokai:

1. Mert a VIII. magyar jogászgyűlés a bevallási intézménynek kérdése felett napirendre tért és a bevallást a

kisebb értékű ingatlanokra vonatkozólag nem mondotta ki megengedhetőnek.

2. Mert én, ki a törvények alkotásánál hibáztatom az elmélet vesszőparipájának megnyergelését, elfeledtem, hogy a mily egyszerű és czélszerű lenne elméletileg az általam contempált jegyzőkönyvi eljárás: ép oly complicált, czélszerűtlen, sőt lehetetlen lenne az tényleg az állam szempontjából. Ugyanis 200 telekkönyvi hatóságnál évenként átlag 480,000 jogügylet jőne létre, miből egyre átlag 2400 esik. Évenként csak 240 munkanapot számítva, naponként átlag 2000 okirat és jegyzőkönyv lenne felveendő az általam tervezett eljárás szerint. Kétségtelen az, hogy a személyazonosság constatalása, a telekkönyvi előzetes szemle és egyéb formások által eltöltött idő figyelembe vétele mellett egy jogtudó tisztviselő vagyis bíró és egy hozzáadott tollnok naponként 5 okiratnál és ugyanannyi jegyzőkönyvnél többet nem vehet föl: miből következik, hogy az összes 2000 okirat és jegyzőkönyv 400 bírót és ugyanannyi tollnokot foglalkoztatna. Minthogy pedig a telekkönyvi hatóságok a munkaerő csekélyisége miatt ma is túl vannak halmozva teendőkkal és hátralékokkal, természetes, hogy ezen új munkát 400 ujonnan kinevezendő bíró és ugyanannyi őrnök által kellene végeztetni. A rendszeresített albirói és őrnoki fizetést 1200 frt és 600 frt véve alapul, kerülne az évenként $400 \times 1800 = 720,000$ forintba. Az állam fiscalis érdekeivel tehát a bevallási intézmény merőben ellenkezik; s minthogy pénzügyileg oly sajnós helyzetben vagyunk, hogy az igazságügyi budgetnek ily összeggel e czímen való fölemelésére még talán évtizedekig sem lehet kilátásunk, tehát bízvást állíthatjuk, hogy a bevallási intézmény életbeléptetése ez időszerint lehetetlen.

3. De ha lehetetlen nem lenne is a bevallási intézmény jelenlegi életbeléptetése, még akkor is számos kifogás emelhető ellene. Nevezetesen mindjárt első pillanatra szembeeső az, hogy ezen eljárás által bírósági eljárás tárgyaivá

tétetnének a felek legsajátabb magánjogi tényei. A fél magánjogügyletei és a bíróság vagy hatóság elé terjesztett kérelmei pedig az állami tisztviselő vagy bíró ügykörébe nem vonhatók akként, hogy azokat mintegy a fél nevében maga a bíróság hozza létre, önmaga elé terjeszse és aztán maga el is intézze. Ha ezt concedáljuk, akkor nem szabad azon analogia elől sem kitérnünk, hogy mindenféle szerződések csak bíróság által és így bíróság előtt kötendők; kérelmek és keresetek csak jegyzőkönyvileg vehetők fel és a bíró köteles legyen a feleket hivatalból megvédeni, és ez mind ne kerüljön semmibe; mivel a nép jogérzetének ez felel meg leginkább! mert hisz ha ez így lenne, akkor nem kell sem ügyvédhez, sem közjegyzőhöz fáradnia. Elég a bíróság. — Ami pedig a személyazonossági, érték-leszám-lálási és egyéb körülmények bizonyítását illeti, ezek a bevallás által meg nem szüntethetők; ismétlődni fog a bíróság előtt az, ami ügyvéd és közjegyző előtt ezen körülmények igazolására előfordul. Ma az ügyvédhez vagy közjegyzőhöz fárad a fél 4—5 mértföldnyire; ha a bevallás intézménye lépne életbe, a bírósághoz kellene fáradnia, ami azt hiszem tökéletesen mindegy.

Hogy Tóth Gáspár úr a bevallási intézmény életbe léptetését az állam fiscalis érdekeivel merőben ellenkezőnek és sajnos pénzügyi helyzetünk miatt ez időszerint lehetetlennek tartja: azt értem. De hogy magát a bevallási intézményt *helytelennek* tartja: — azt valóban nem értem akkor, amidőn ő cikkében így nyilatkozik: «*A felekre nézve kétségkívül az lenne a legegyszerűbb és legczélszerűbb, ha az állam közegei jegyzőkönyvbe vennék az általuk kötött jogügyletet, ingyen; felvennék a telekkönyvi bejegyzésre irányuló jegyzőkönyvi kérelmet, ingyen; a község közegei szintén foganatosítanák ugyanazon bejegyzést, természetesen szintén ingyen? Senki sem fogja tagadni, hogy a felek szempontjából ez a lehető legczélszerűbb eljárás lenne.*»

Megfoghatatlan elmélet! Hát a törvényhozónak nem

arra kell törekednie, hogy a *legegyszerűbb* és *legcélszerűbb* intézmények létesítése által az *állampolgárok* javát, — hanem arra, hogy mennél komplikáltabb, mennél célszerűtlenebb intézmények behozatalával az *állam fiscalis érdekeit* mozdítsa elő?! Hiszen az állam és polgárainak összesége egy és ugyanaz! Ha koldussá teszszük az állampolgárokat: maga az állam is koldus leend. És viszont, ha az állampolgároknak jólétét előmozdítjuk: gazdaggá teszszük magát az államot is. Könnyen érthető, tiszta és világos, a lehető legegyszerűbb és legcélszerűbb törvényeket, jogintézményeket kell tehát létesitenünk, hogy a tévedésnek, zavaroknak, csalásnak és megkárosításnak lehetőleg elejét vegyük s a jogkereső állampolgároknak helyzetét lehetőleg megkönnyítsük. Az állam fiscalis érdekei ápolásának is megvan a maga határa, amelyen túl az állam lételének veszélyeztetése nélkül menni nem szabad; mert nem az államért vannak a polgárok, hanem megfordítva, az állampolgárok érdekében létezik az állam.

De hát oly valami szokatlan *új*, oly valami rettenetes nagy dolog lenne az, ha az állam közegei jegyzőkönyvbe vennék a felek által kötött jogügyletet, **ingyen**; fölvennék a telekkönyvi bejegyzésre irányuló jegyzőkönyvi kérelmet, **ingyen**; a község közegei szintén foganatosítanak ugyanazon bejegyzést, természetesen szintén **ingyen**?!

Igaz, hiszen a községi, közigazgatási, rendőri és állami közegek *most* az érvényben álló törvények és törvényes rendeleteknél fogva nem vesznek fel semmiféle jegyzőkönyvet *ingyen*; — a kihágások, vétségek és büntettek miatt emelt szóbeli följelentések, kisebb polgári és sommás szóbeli panaszok *most mind* az érvényben álló törvények és törvényes rendeleteknél fogva nem *ingyen*, hanem drága pénzért vétetnek jegyzőkönyvre s még drágább pénzért intéztetnek el!

Hogy mily nagy jótétemény lesz az a felekre nézve, ha nekik nem kell a fejöket törni szerződés készítésén (amirehhez bizony sokan nem értenek s még csak azt se tudják,

hogy miféle bel- és külkellékekkel kell azon okmányoknak birnia), ha nem kell közjegyzőt, ügyvédet, községi jegyzőt, de legtöbbször zugprókátort fizetniök szerződésírást, kérvényelkészítésért, hanem beállítanak, szükség esetében az azonossági tanúkkal, a telekkönyvi hivatalba, előadják a közöttük létrejött jogügyletet, miről nyomban jegyzőkönyvet vesznek fel; — hogy mily áldás lesz a szegény emberekre nézve, ha egyszer ők a telekkönyvi hivatalban köthetik meg a szerződést, s esküt tett hivatalnokok által a járatlan, vagy az irni-olvasni nem tudó felvilágosítást kap és nem egyszer megóvatik egy hiábavaló vagy káros jogügyletre való lépéstől: — azt Tóth Gáspár úr sem tagadja.

A *szóbeliség és közvetlenség* elől többé nem zárkozhatunk el; hatalmas léptekkel nyomulnak ezek előre és hódítanak minden téren ellenállhatatlanul.

Meg vagyok róla győződve, hogy nagyon kevés telekkönyvi szakember fog akadni, aki a bevallási intézményt helyesnek ne tartsa.

A VIII. magyar jogászgyűlésnek idevonatkozó kijelentését (köszönöm a helyreigazítást) irányadóul én el nem fogadom; mert ezen nagyon tisztelt testület teljes ülésében bizonyára nagyon kevés telekkönyvi szakember volt. Speciális szakkérdésekben pedig csak szigoruan azon szaktekin-télyeinek kijelentését lehet irányadónak venni.

De én igyekszem kimutatni, hogy a bevallási intézmény nem ellenkezik az állam fiscalis érdekeivel; hogy ennélfogva annak életbeléptetése ez idő szerint sem lehetetlen.

Szó sem lehet arról, hogy a bevallási intézmény behozatala 400 uj bírónak és 400 uj irnoknak kinevezését igényelné; és hogy az e szerint 720.000 forint újabb terhet róna a kir. kincstárra. Nem pedig a következő okoknál fogva:

1. Amily határozottan ellenzem a közjegyzői és ügyvédi kényszert: ép oly határozottan ellenzem a *bevallási kényszert is.*

Tóth Gáspár úrnak cikkéből azonban azt lehet kiolvasni, mintha én a *kényszerbevallásnak* volnék hive. Hogy ez nem áll: idézem *Hiteltelevételeinkről* irt munkámból a következőket:

«Bekebelezést nemcsak külső hibáktól ment oly okiratok alapján, melyek az érvényességükhöz előszabott kellekkel vannak kiállítva és azon fél irányában, ki ellen a bejegyzés teljesítendő, bizonyító erővel birnak, tartom megengedhetőnek, hanem az illetékes telekkönyvi hatóság előtt élőszóval előadott és jegyzőkönyvre vett *bevallás alapján is.*» (II. kiadás 23. lapon.)

«Ne korlátozzuk ok nélkül az egyéni cselekvési szabadságot. Bizzuk mindenkinek tetszésére, hogy szerződését, kötelezvényét stb. és a telekkönyvi hatósághoz intézett beadványát közjegyző, ügyvéd vagy községi jegyző által, *aszerint, amint neki könnyebbségére van,* csináltassa meg, vagy azt a tlkvi hatóság előtt bevallás útján jegyzőkönyvre vétesse; csupán azt kötve ki, hogy az ingatlanokra vonatkozó adásvételt, cserét, osztályt, ajándékozást, szóval tulajdonjog szerzésére irányuló okiratokat csak a községi (városi) vagy az e célra hatóságilag kirendelt közeg jelenlétében szabad aláírni, illetőleg kézjeggyel ellátni; a már aláírtat pedig, amennyiben az aláírás közjegyzőileg vagy bíróságilag hitelesítve nincs, elismerni. A községi (városi) előjáró ezen esetekben az okiraatra vezetendő bizonyítványban a személyek azonosságát, az aláírás valóságát, az eladott ingatlan évi tiszta-jövedelmét és adóját igazolni köteles. De ha az aláírás közjegyző által vagy bíróságilag hitelesítve van: ez esetben elégséges, ha a birtokváltozás a községi (városi) előjárónak egyszerűen bejelentetik; *sőt e bejelentés is elmaradhat,* ha az illető a tulajdonjog-bekebelezést a jogügylet létrejöttétől számítandó 15 nap alatt az illetékes tlkvi hatóság előtt szóval vagy írásban kéri, illetőleg ha a jogügylet a tlkvi hatóság előtt bevallás útján jött létre. Én tehát a jogügylet *érvényességét* semmiféle kényzerhez nem kötém.» (II. kiad. 45. l.)

«De a birtokváltásnak bejelentését vagy a tulajdonjog bekebelezése iránti kérelemnek előterjesztését sem szoritanám meg jobban, mint ezt jelen dolgozatomban már javasoltam. Itt is az illetőnek tetszésére bizom, hogy szabadon válaszszon a bejelentés s a tulajdonjog bekebelezése iránti kérelemnek előterjesztése és az ötszörös illeték között.» (II. kiad. 46. l.)

Ha tehát a bevallást, nem mint kényszerintézményt hozzuk be: a 200 telekkönyvi hatóság területén a naponkénti 2000 jogügyletből bizonyára nem mindegyik fog bevallás útján létrejöni. A szerződő fél minden bizonynyal azt az utat fogja választani, amelyik neki egyszerűbb, könnyebb, kényelmesebb és gyorsabb. A falusi ember csak akkor fog bevallással élni, ha neki a tlkvi hatóság székhelyén akár vásár, akár egyéb más oknál fogva különben is dolga van; máskülönben ő szerződést és kérvényt, ha megbízható jegyzője van, azzal fog ezentúl is elkészíttetni. Aztán akit a tlkvi hatóság hivatalnokai nem ismernek, sem ismerős két tanu által azonosságukat igazolni nem képesek: — azok ugyis hiába fáradszának a tlkvi hatósághoz.

2. De ha minden jogügylet ezentúl bevallás útján jöne is létre: mégsem lenne szükség oly mérvű személyszaporításra, mint ahogy Tóth Gáspár úr vitatja. Mert:

a) A felek által kötött jogügylet és a telekkönyvi bejegyzésre irányuló jegyzőkönyvi kérelem, nem két különböző, hanem egy actus, egy jegyzőkönyv felvétele által intéztetik el; amint ezt idézett munkám II. kiad. 15. lapján látható jegyzőkönyv mutatja. Az ily nyomtatott jegyzőkönyvi mintáknak kitöltése és aláírása pedig vajmi csekély időt vesz igénybe.

b) Az óvatos vevő, hitelező stb. most is előbb megnézi a tlkvi állást. Minden tlkvi hatóságnál naponkint legalább 2—3 óra telik el a feleknek való értesítés-adással; — sőt vidéken, a hetivásár napján gyakran egész nap tele van a telekkönyvi iroda s nem egy, de olykor két hivatal-

nokot is egész napra elfoglalnak a kérdezősködő felek. Ha már most a bevallási intézmény behozatik: ugyanakkor és sokszor ugyanazon idő alatt megtehetik a felek a bevallást is.

Amint most tlkvi hatóságoknál az értesítés-adás bizonyos órákhoz, — kir. járásbiróságoknál pedig a szóbeli panaszok fölvétele előre meghatározott és közhírré tett napokhoz vannak kötve: épen úgy lehetne a bevallások felvételét is bizonyos időre, vagy bizonyos napokra szorítani.

c) Hogy pedig nem mindig és nem folytonosan a bírónak kell a bevallásokat jegyzőkönyvre vennie, ide iktatom idézett munkámból a következőket:

«5. §. Szóbeli kérvények a főnök, illetőleg helyettese vagy *közvetlen felügyeletük alatt a telekhivatali személyzet által* vehetők jegyzőkönyvbe. A felvétel előtt köteles a telekönyvi állást és esetleg a bemutatott okmányokat megvizsgálni, és ha a kért bejegyzés ezek szerint elrendelhető nem lenne, köteles a kérelmezőt az akadályról felvilágosítani és neki annak elhárítására kellő utbaigazítást adni, és ha ennek ellenére a kérvény jegyzőkönyvbe vételét sürgeti, ezt eszközölni.

Ha az összes érdekelt felek személyesen jelennek meg és ugyanazonosságuk is bizonyítva van és a netalán bemutatott okmányokban észlelt hiányok a felek nyilatkozatai által elháríthatók, ezen nyilatkozatok azonnal a jegyzőkönyvbe felvehetők.

6. §. Ha a bejegyzés a kérelem értelmében elrendeltetett, a bíró ezt azonnal foganatosíthatja és a megjelent felek írásbeli közlés helyett a végzésről ennek felolvasása által értesíthetők; és ez esetben mind a záradékkal ellátott eredeti okirat átvételét (a mennyiben okmány bemutatva lett), mind a végzésről való értesítést a felek a jegyzőkönyvben aláírásukkal elismerni kötelesek.

Ez esetben írásbeli végzés csak a meg nem jelent feleknek kézbesítendő.

Ily közvetlen értesítés írásbeli kérvény beadásánál is

helyt foglalhat, mely esethen az átvétel, illetőleg értesítés a kérvényen elismerendő.

Megjegyzem, hogy szóbeli kérelem előterjesztése alkalmával a feleknek a közöttük létrejött jogügyletről nem szükséges okiratot felmutatniok; mert azt a tlkvi hatóság előtt *élő szóval is bevallhatják* s ez esetben a jegyzőkönyv pótolja az okiratot. De ha okiratot mutatnak fel: kétségtelen, hogy az eredetiben melléklendő a jegyzőkönyvhöz. Ha azonban az eredeti okirat akár ugyanazon telkvi hatóságnál, akár más hatóságnál létezik: a kérvényhez, illetőleg jegyzőkönyvhöz hiteles másolat melléklendő.» (II. kiad. 27. és 28. l.)

Nem fogadhatom el tehát Tóth Gáspár urnak azon állítását, miszerint egy bíró és egy hozzá adott tollnok naponként 5 okiratnál és ugyanannyi jegyzőkönyvnél többet fel nem vehet.

Az én számításom szerint, miután a bevallások fölvételére kitűzött napon, vagy ahol a telekkönyvi forgalom nagyobb, napokon, illetőleg, ha a naponkinti fölvétel határozatnák el, a kitűzött órákban — ha a szükség úgy kívánja — a telekkönyvi hatóság egész személyzete foglalkoztatható a bevallások fölvételével; miután egy hivatalnok egy nap, vagyis a hivatalos 7 óra alatt, átlag 14 bevallást felvehet, mert egy órára 1—4-et, tehát átlag kettőt bátran számíthatni: egy oly tlkvi hatóság, ahol egy bíró, egy telekkönyvvezető és két irnok van, óránként 8-at, tehát naponként (7 órán át) 56 bevallást kényelmesen föl vehet.

Ha elfogadjuk alapul azt, hogy 200 telekkönyvi hatóságnál 240 munkanap 480,000 bevallás és így átlag naponként 2000 bevallás leend: úgy ezt a munkát 200 tlkvi hatóság könnyen elvégezheti, *ha csak egyetlenegy napot tűz is ki hetenkint* a bevallások fölvételére. Mert egy oly tlkvi hatóság, ahol egy bíró, egy telekkönyvvezető és két irnok hetenkint egyetlenegy napon a bevallások fölvételével foglalkoztatható, naponként 56 bevallást véve föl, egy évben 52 napon át

2912 bevallást; és így 200 tlkvi hatóság átlag 582,400 bevallást vehet föl. Ha pedig átlag nem négy, hanem csak két egyén foglalkoztatható egy-egy tlkvi hatóságnál a bevallások felvételével: úgy ez esetben hetenkint 2 napot kell e célra kitűzni. De ha célszerűbbnek találnék a naponkinti felvétel: úgy ez esetben, két hivatalnok naponkint $2\frac{1}{2}$ órán át vehetvén fel 10 bevallást, 240 munkanapon egy telkvi hatóság átlag 2400, 200 telkvi hatóság pedig 480,000 bevallást felvehet.

Nem hiszem azonban, hogy a bevallás forgalma nagyobb legyen, mint a kir. járásbiróságoknál a szóbeli panaszoké.

Az erzsébetvárosi kir. járásbiróság 32 községből áll mintegy 26000 lakossal. A szóbeli panaszok (polgáriak és fenyítő) föl vételére hetenkint egyetlenny nap, a hetivásár napja, a szombat van kitűzve; mely e célra teljesen elegendő, mert a kir. járásbíró ur kijelentése szerint az összes szóbeli (polgári és fenyítő) panaszoknak heti átlagos száma 20-nál nem több.

Tehát az erzsébetvárosi kir. törvényszék tlkvi hatóságánál, mely az erzsébetvárosi kir. jbiróság területére terjed ki, a bevallások föl vételére tökéletesen elegendő lesz hetenkint egy napot, avagy naponkint egy órát kitűzni; mert az ezen telkvi hatóságnál levő egy bíró, egy telekkönyvvezető és két irtok, ide nem számítva a tollvivőként alkalmazható dijnokokat, képesek lesznek nemcsak az ezen tlkvi hatóságnál remélhető 20, hanem 56 bevallást is hetenkint fölvenni, anélkül, hogy a bírói és irtoki létszámot szaporítani kellene, feltéve, hogy tlkvi előadónak nem urbéri bíró rendeltetik ki, aki az év nagyobb részét tagosítási, birtokrendezési ügyekben és urbéri magánperekben távol tölti.

Megengedem, hogy több tlkvi hatóságnál a bírakat, a fogalmi és kezelőszemélyzetet majd szaporítani kell; de nem azért, mert a bevallási intézmény behozatott, hanem azért,

mert azok a munkaerő csekélyisége, elégtelen volta miatt *ma is túl vannak halmozva* teendőkkal és hátralékokkal elannyira, hogy ott *a bevallási intézmény behozatala nélkül is* égetően szükséges személyszaporitással mielőbb végét vetni az uralkodó türhetlen állapotoknak.

Azt mondja Tóth Gáspár ur: «A fél magánjogügyletei és a bíróság vagy hatóság elé terjesztett kérelmei az állami tisztviselő vagy bíró ügykörébe nem vonhatók akként, hogy azokat mintegy a fél nevében maga a bíróság hozza létre, önmaga elé terjeszse és aztán maga el is intézze. Ha ezt concedáljuk, akkor nem szabad azon analogia elől sem kitérnünk, hogy mindenféle szerződések csak bíróság által és így bíróság előtt kötendők, kérelmek és keresetek csak jegyzőkönyvileg vehetők fel és a bíró köteles legyen a feleket hivatalból megvédeni, és ez mind ne kerüljön semmibe; mivel a nép jogérzetének ez felel meg leginkább! mert hisz ha ez így lenne, akkor nem kell sem ügyvédhez, sem közjegyzőhöz fáradnia. Elég a bíróság».

Lássuk csak, hogyan van ez gyakorlati életben?

Beállit egy ember a kir. járásbíró elé panaszszal. Ez kihallgatja őt s mindenekelőtt a fölött határoz, ha vajon a panasz tárgya ő hozzá tartozik-e vagy sem? Ha nem hozzá tartozik: bizonyára minden jóra való bíró utbaigazítja a panaszost, hogy hová? a falusi bíróhoz, a szolgabíróhoz, az adófelügyelőhöz, a tszékhez stb. forduljon. Ha pedig a kir. járásbírósgot találja illetékesnek: úgy a szerint veszi fel a jegyzőkönyvet, a mint a panaszt polgári, kisebb polgári vagy fenytő természetűnek találja; aztán *önmaga elé terjeszti az általa felvett jegyzőkönyvet és azt maga el is intézi.*

És ime senkinek sem jut eszébe följajdulni, hogy «ezen eljárás által bírósági eljárás tárgyává tétetnek a felek legsajátabb magánjogi tényei» hogy «a bíró a feleket ez által hivatalból védi meg, még pedig ingyen» hogy «ily módon nincs szükség többé sem ügyvédre, sem közjegyzőre; elég a bíróság».

II. Előjegyzés.

Tóth Gáspár ur minden indokolás nélkül az előjegyzés eltörlése mellett munkámban felhozott érveimre röviden csak ennyit mond: «Áttérve a telekkönyvi bejegyzésekre, az előjegyzést fentartandónak vélem, nevezetesen le nem járt követelés, jogerőre még nem emelkedett ítélet, biztosítási végrehajtás, stb. alapján».

Én nagyon tiszteltem Tóth Gáspár ur meggyőződését; de megbocsát, ha érveimet megdöntve nem látván, véleményemet ezuttal is fentartom, sőt bővebben indokolom.

Fölteszem, hogy nincs tlkvi szakember, aki be ne látná, hogy a föltételes jogszerzésnek azon módja, mely a tlkvi előjegyzéssel jár, amely szerint ugy a bekeblezett, mint az előjegyzett tulajdonos ellen további bejegyzések, bekeblezések és előjegyzések engedtetnek, és így mindkét tulajdonos ellen tulajdon-, zálogjogok, stb. szerezhetők; amely szerint, ha valamely nyilvánkönyvi jog kitörlése előjegyeztetik, azon jog tekintetében a további bekeblezések és előjegyzések p. o. alzálogjogok, engedmények bekeblezései és előjegyzései megengedtetnek: annyi zavart, bonyodalmat szül, hogy olykor a szakember is csak nehezen tud a bejegyzések tömkelegében eligazodni; nem is említve azt, hogy az egyszerűség, könnyü és gyors áttekintés hiánya miatt a felek a bejegyzéseket tévesen vagy helytelenül fogván fel, olykor érzékeny károkat szenvednek; sőt az az eset sincs kizárva, hogy magok a bevezetők a tlkvi állást helytelenül fogják fel és így hibás szemléket, hibás bevezetéseket teljesítenek s hibás értesítéseket adnak.

Az igen tisztelt telekkönyvvezető urak számos példával illusztrálhatnák állításomat.

De vajon ellehetünk-e mi az előjegyzési intézmény nélkül? nem vagyunk-e kénytelenek mégis azt bizonyos, a legszűkebb körre szorított esetekre fentartani?

Megkísérlem kimutatni, hogy az előjegyzési intézményt

nyugodtan és bátran eltörölhetjük; senki sem fogja megsíratni csendes kimúltát.

Az erdélyi telekkönyvi rendtartás szerint az előjegyzés esetei a következők:

1. Magánokiratokrai előjegyzés.

87. §. Ha a bekeblezés valamely magánokirat alapján meg nem engedtetik, azért, mivel az a bekeblezésre szükséges kellékekkel nincs ellátva; az előjegyzés mindazonáltal megengedtetetik, ha az okirat a 63. stb. §§. általános rendelkezésének megfelel, és a polgári törvénykezési rendtartás szabályai szerint bizonyítékul szolgálhat. (86. §.)

88. §. Ezen feltételmenten mellett a zálogjog előjegyzésének csak következő esetekben van helye:

a) oly okiratok alapján, melyek valamely meghatározott ingatlan jószágra vagy nyilvánkönyvi jogra való zálogjoghózi címet tartalmaznak, vagy melyekben legalább általában a követelés biztosításának joga meg van engedve;

b) lejárt követelésekről szóló adóslevelekre; ha a követelés lejárt fölmondástól függ, egyszersmind erről is okirati tanusítvány mutatandó föl;

c) a polgári törvénykezési rendtartás 173—174. §§-ban elősorolt kereskedelmi és iparkönyvekből lejárt követelések iránt készített számlakivonatokra; a mennyiben a kivonat a könyvekkeli megegyezés és a könyvek kellő vezetése tekintetében a törvényesen kiszabott hitelesítéssel (ügyviteli szabályok 178. §.) el van látva, s a mennyiben a könyvek bizonyító ereje még el nem enyészett;

d) egyszersmind azon esetekben, melyekben a törvények a hitelezőnek valamely meghatározott követelésre, vagy valamely jogviszonyban résztvevőknek az ebből származó kárra nézve biztosítási jogot adnak (mint p. o. az általános polgári törvénykönyv 458., 520., 835., 1245. §§. és a polgári törvénykezési rendtartás 338. §.)*, a zálogjog előjegyzése a

* 1881: LX. tcz. 223—227. §§.

65. §-hoz képest történhetik, ha a követelés vagy jogviszony és a biztosítás törvényes föltételei okiratilag tanusíthatnak.

2. *Közokiratokrai előjegyzés.*

a) *Közokiratokrai előjegyzés általában.*

89. §. Közokiratokra előjegyzés csak akkor történhetik, ha azok azon kellékekkel el vannak látva, melyek az előjegyzésre valamely magánokiratnál is elegendők.

b) *A kártérítés iránti határozatokrai előjegyzés.*

90. §. Oly birói határozat alapján, mely által valamely félnek a kártalanításra vagy az elégtételre jog megítéltetik, de a fél az összeg tekintetében a jog útjára utasíttatik, a kártérítésnek a kérvényben előadott összegére nézve a zálogjog előjegyzésének van helye. (65. §.)

c) *A követelésnek a bíróságnáli letétele esetében.*

91. §. Ha valamely jelzálogi követelés tárgya vagy

a) az általános polgári törvénykönyv 1425. §-ában foglalt engedélyhez képest, vagy pedig

b) különösen azon esetben, melyben a hitelező a követelést a fizetőnek átengedni köteles (át. polg. törvénykönyv 1422. §.), biróilag letéttetett vagy őrizet alá adatott; a bírósági letételről vagy bíróságilag kieszközölt őrzeménnyről kiadott hivatalos okirat alapján az a) alatti esetben a kitörlesztés előjegyzésének, a b) alatti esetben pedig a fizetőre történt átruházás előjegyzésének van helye.

d) *Birói határozatokrai előjegyzés a jogerő bekövetkezte előtt.*

92. §. Oly birói határozatok alapján, melyek által valamely dologbani jog vagy valamely meghatározott követelési összeg odaitéltetik, vagy valamely nyilvánkönyvi jog megtagadtatik avagy elenyészettnek nyilváníttatik, a jogerő bekövetkezte előtt csak a jog vagy a követelés előjegyzésének, vagy pedig a nyilvánkönyvi jog kitörlése előjegyzésének van helye.

e) *A kincstár, továbbá az árva, gondnokság alatti és más birói felügyelet alatt álló személyek biztosítása végett.*

93. §. A zálogjog előjegyzése a kincstár, továbbá az árva, gondnokság alatti és más birói felügyelet alatt álló személyek követeléseinek biztosítása végett azon közigazgatási és birói hatóságok rendeletei vagy megkereső levelei folytán is történhetik, melyek az ilyes biztosítás kieszközlésére hivatvák, a mennyiben az összeg számszerűleg elő van adva (65. §.)

Lássuk már most, hogy az előjegyzési intézménynek eltörlése után ezen esetekben mit teszünk.

Hiteltelevkönyveinkről irt munkámban (II. kiad. 19. lap) ezt javasoltam:

«Ha a bekeblezés valamely magánokirat alapján meg nem engedhető azért, mivel az a bekeblezésre szükséges kellékekkel nincs ellátva: akkor a kérvény az észlelt valamennyi hiánynak tüzetes elősorolása mellett azon kijelentéssel adandó vissza, miszerint ha a jelzett hiányok a végzés vételétől számítandó 30 nap alatt nem pótoltnak, a széljegy töröltetni fog. Az ezen végzés ellen 15 nap alatt beadható felfolyamodás következtében keletkezett helybenhagyó másodbirósági végzés ellen további felelbbvitelnek helye ne legyen. De ha felfolyamodó az ily kiegészítést rendelő elsőbirósági végzés ellen fel nem folyamodott, sem a kitűzött 30 nap alatt újra nem kérelmezett, a tlkvi iroda ebbeli jelentésére a széljegy törlendő. Ha pedig a tlkvi hatóság kiegészítést nem rendel, hanem teljesen elutasítólag határoz, az elutasító végzés a telekkönyvben feljegyzendő oly célból, hogy a rangsorozat biztosittassék azon esetre, ha a kérelem folyamodás utján megengedtetnék. De ezen feljegyzésnek az erdélyi telekkönyvi rendtartás 133. §. a) és b) pontjai eseteiben ezentul se legyen helye; ugy szintén a tlkvi rendtartás tárgyában 1876. évben közétett törvényjavaslat 106. §. b) pontja esetében sem, vagyis akkor sem, ha a fekvőség vagy jog, melyre a bejegyzés kéretik, más személy számára, mint a kire az okirat tartalma szerint bekeblezés történhetik, van bevezetve.»

Ezt most még a következőkkel egészítem ki. Ha a kiegészítésre kitűzött 30 nap alatt a végzésben kijelölt hiányok nem pótoltnak ugyan, de a pernek folyamatban léte igazoltatik: úgy a pernek folyamatban léte a kérvény rangsorozatában feljegyeztetik.

A kérdéses jognak a perfeljegyzés által biztosított rangsorozatban való bekebelezése, illetőleg a perfeljegyzésnek törlése a perbiróságnak jogerős birói határozat alapján törénnő megkeresésére fog teljesíttetni.

De ha folyamodó a kiegészítést rendelő e. b. végzés ellen fel nem folyamodott, sem a kitűzött 30 nap alatt a jelzett hiányokat nem pótolta, sem a pernek folyamatban lételetét nem igazolta: a széljegy a tlkvi irodának ebbeli jelentésére keletkezett végzés alapján törlendő. A törlés azonban nem az eddigi szokás szerint a számnak egyszerű huzása által, hanem rendes bevezetéssel foganatosítandó; mert csak így vehetjük annak elejét, hogy a széljegyet valamely idegen kéz lopva keresztül ne huzza.

Ezek szerint a tlkvi rendtartás 88. §. *a—d*) pontjai alatt elősorolt esetek mindegyikében jogában áll a feleknek okiratok, lejárt adóslevelek és bizonyíték erejüket még el nem vesztett hitelesített számlakivonatok alapján egyenesen *bekebelezést* kérni, s a kiegészítésre kitűzött 30 napon belül a kijelölt hiányokat (tlkvi rendtartás 81—83. §.) pótolni, illetőleg a pernek folyamatba tételeit igazolni s eként a rangsorozatot nem ideiglenesen, mint az előjegyzéssel eddig történt, hanem állandóan (a per jogerős elintézéseig) maguknak biztosítani.

Az 1881: LX. tcz. 223—227. §§. eseteiben is szükségtelen a 230. §-ban előirt *előjegyzés*; mert a jog és rangsorozat biztosítására tökéletesen elegendő, ha a tlkvben csak ennyit vezetünk be:

Érk. 1883. aug. 1-én 2345. sz.

Az erzsébetvárosi kir. törvszéknek 1883 jul. 24-én 4796. sz. a. kelt végzésével N. N. felperes javára N. N. alpe-

res ellen 5000 frt tőke, ennek 1880 october 1-től járó 6% kamata és 45 frt költség erejéig elrendelt biztosítási végrehajtás a tlkvi hatóságnak 1883. évi aug. 2-án 2345. sz. alatt kelt meghagyása alapján N. N-nek az $A + 1$ —96. rsz. alatt foglalt ingatlanaira feljegyeztetik.

Közokiratokra meg épen felesleges az előjegyzés; nemcsak azért, mert azon körülményt, hogy forog-e fen veszély? van-e szükség biztosításra? tulajdonképen csak az illetékes (birói, közigazgatási, gyámi, kincstári stb.) hatóságok képesek és vannak is hivatva elbírálni, hanem főleg azért, mert a feljegyzés, amint fenebb kimutatni szerencsém volt, sokkal több és teljesebb biztosítékot nyújt, mint az előjegyzés; mert feljegyzésre semmiféle további bejegyzés meg nem engedhető, az erősen és biztosan áll ott, mint Tátra bércze, mindaddig, míg az illető hatóságnak megkeresése következtében a feljegyzés által biztosított rangsorozatban a bekelezés, illetőleg a feljegyzés törlése be nem jegyezhető.

Alkalmazzuk már most ezeket a tlkvi rendtartás 90—93. §§-ban megnevezett esetekre.

A 90. §. esetében a határozatot hozó bíróság akár a per utjára utasító határozatban — ha t. i. az a per folyamában lett kérve — akár a perre utasító határozat meghozatala után az illető fél kérelmére a fél által előadott összeg biztosítására a feljegyzést elrendelheti és e végből az illetékes tlkvi hatóságot megkeresheti.

A 91. §. eseteiben a feljegyzést a bíróság birói letétnek vagy örzeménynek elfogadásáról kiadott végzésben rendelheti el.

A 92. §. esetében az illetékes birói, a 93. §. esetében pedig az illető kincstári, gyámi, közigazgatási, illetőleg birói hatóságok rendelik el a feljegyzést és keresik meg foganatosítás végett az illetékes tlkvi hatóságot.

Ime, minden lelki-furdalás nélkül kivégezhetjük az előjegyzést, e szörnyszülöttet, mely annyi bajt, vesződtséget, zavart, bonyodalmat, félreértést és nem egyszer kárt okozott; mely

mindenkor veszélyeztette a tllkvek könnyü megértését, egyszerű és gyors kezelését. És egyszersmindenkorra megszabadulunk az előjegyzés igazolásával (tlkvi rendtartás 94—103. §§.) járt vesződségtől is.

III. Egyetemleges jelzálog.

TÓTH GÁSPÁR ur idézett czikkében így nyilatkozik:

«Fentartandónak vélem az egyetemleges jelzálogi intézményt is, azonban a tllkvi betéteket tartom akként szerkesztendőknék, hogy egy-egy betétbe csak egy birtoktest vétessék fel, ha pedig több vétetnék fel, ezek csak együttesen terhelhetessenek, továbbá maga egy bizonyos jegy (mint jelenleg a +) ne változtathasson külön birtoktestekké egyes birtokrészleteket, melyek tényleg egy birtoktestet képeznek, ez által a bonyodalmak elkerültetnek.»

Ismét bocsánatot kell kérnem, ha érveimet megczáfoltnak nem látván, véleményemet továbbra is fentartom; a mely szerint ki kell küszöbölnünk az egyetemleges zálogot is; mert ez még több zavart, még több bonyodalmat, még több kárt okoz, mint az előjegyzés. De akkor ki kell mondanunk, hogy a zálogjog csak az ugyanazon tllkvbén foglalt összes fekvőkre szerezhető; egyes részeire csak azután, ha előbb lejegyzés folytán külön tllkvbe vitetett át. Mert azt, hogy az ugyanazon tllkvbén foglalt jószágtesteknek (például X. község tllkvében A+1—295. rsz. alatt foglalt fekvőknek) mindenikére külön teher, tehát 295-féle zálogjog kebeleztessek be, a tllkvek egyszerűsége, könnyü és gyors áttekinthetése és kezelése végett nem szabad megengedni. Ha pedig az ily módon terhelt, ugyanazon telekjegyzőkönnyvbén foglalt, fekvőknek egy része, vagy csak valamelyik jószágtest másra átruháztatik: lejegyzés előtt az összes bekebelezett hitelezők meghallgatandók lennének az iránt, ha vajon a lejegyzés tehermentesen avagy minden egyes tehertétel számszerűleg meghatározott hányadrészének átvitele mellett engedhető meg?

Ezek szerint jövőben a ki tizezer forint kölcsönt akar felvenni és van neki *X.* község 45. sz. tjkvben $A+1-295$. rsz. alatt 8000 frt értékű, *Y.* község 6. sz. tjkvben *A. I.* 1—8. rsz. alatt 4500 frt értékű, és *Z.* község 83. sz. tjkvében $A+1-75$. rszám alatt 6500 frt értékű ingatlan vagyona: három külön kötelezvényt, például egyet 5000 frtról, egyet 2000 frtról és egyet 3000 frtról fog kiállítani és az elsőt az *X.* községbeli 45. sz. tjkvben, a másodikat az *Y.* községbeli 6. sz. tjkvben, és a harmadikat a *Z.* községbeli 83. sz. tjkvben foglalt fekvőkre bekebeleztetni.

Csak össze kell hasonlítani ezen eljárást a jelenleg divó szerencsétlen egyetemleges jelzálogi rendszerrel és mindjárt meggyőződünk azon óriási előnyről, a mit az általam javasolt egyszerű, könnyű, tiszta és világos, de mindenekfelett biztos eljárás a nehézkes, bonyolult félreértésekre és tévedésekre alkalmat nyújt és nem is eléggé biztos egyetemlegességgel szemben nyújt.

Hány ember él vissza az egyetemlegességgel! s mennyi zavar, mennyi kellemetlenség, olykor károsítás keletkezik már csak abból is, hogy megesik, miszerint egyik-másik mellékjelzálog kitörletlen marad, habár a főjelzálog a követelésnek teljes kifizetése után kitöröltetett is; a mi az adósra nézve szerfelett hátrányos; mert hitelét rontja. Aztán a felek soha sem tájékozhatják magukat biztosan az adósnak tlkvi állása felől; mert az egyetemlegességnél fogva az adósnak összes, esetleg 8—10 különböző tlkvi hatóság területén létező vagyona bekebelezésekkel megterhelve lévén, egyhamar nem tudhatják, ha vajon azok a javak értékével arányban állanak-e még? vagy pedig már túlterhelésről lehet szó? avagy a megterhelés még csak jelentéktelennek mondható?

Az egyetemlegesség a birtokosságnak kiszámíthatatlan károkat okozott és jelentékenyen hozzájárult a kis- és közép-birtokosok tönkretételéhez.

Példát hozok fel.

Magyar János jómódu földbirtokost két-három évi ros

termés, és egyéb önhibáján kívüli szerencsétlenségek és csapások (mint marhavész stb.) pénzzavarokba sodorták. Van neki *A.* községben 4000 frt, *B.* községben 7000 frt, és *C.* községben 5000 frt értékű ingatlan vagyona. Mindhárom község különböző tlkvi hatóság területén fekszik. Kölcsön vesz Német Mihálytól 2000 frtot, majd később Berger Izsáktól 1000 frtot; de mert még ez mind nem elég, felvesz még Kohn Salamontól is 3000 frtot; a kik mindhárman, adósnak mindhárom községbeli ingatlanaira bekebeleztették követeléseiket.

Magyar János most már hiába fárad, hogy még csak 1000 frtot kapjon: hasztalan mondja, hogy neki nem is kell több, mert ez őt teljesen talpra állítja; hiába erősíti, hogy a három községbeli vagyona testvérek közt is megér 16000 frtot s neki még csak 6000 frt adóssága van; nem használ semmit a hiteles becslevél sem, rá sem hederitenek többé: **negyedik helyre** nem ad kölcsön pénzt senki. És az én szegény Magyarom tönkre van téve; nincs többé se hitele, se becsülete. Maholnap beállít hozzá a végrehajtó, azután megszólal a dob és potom áron eladják ősi nemesi birtokát.

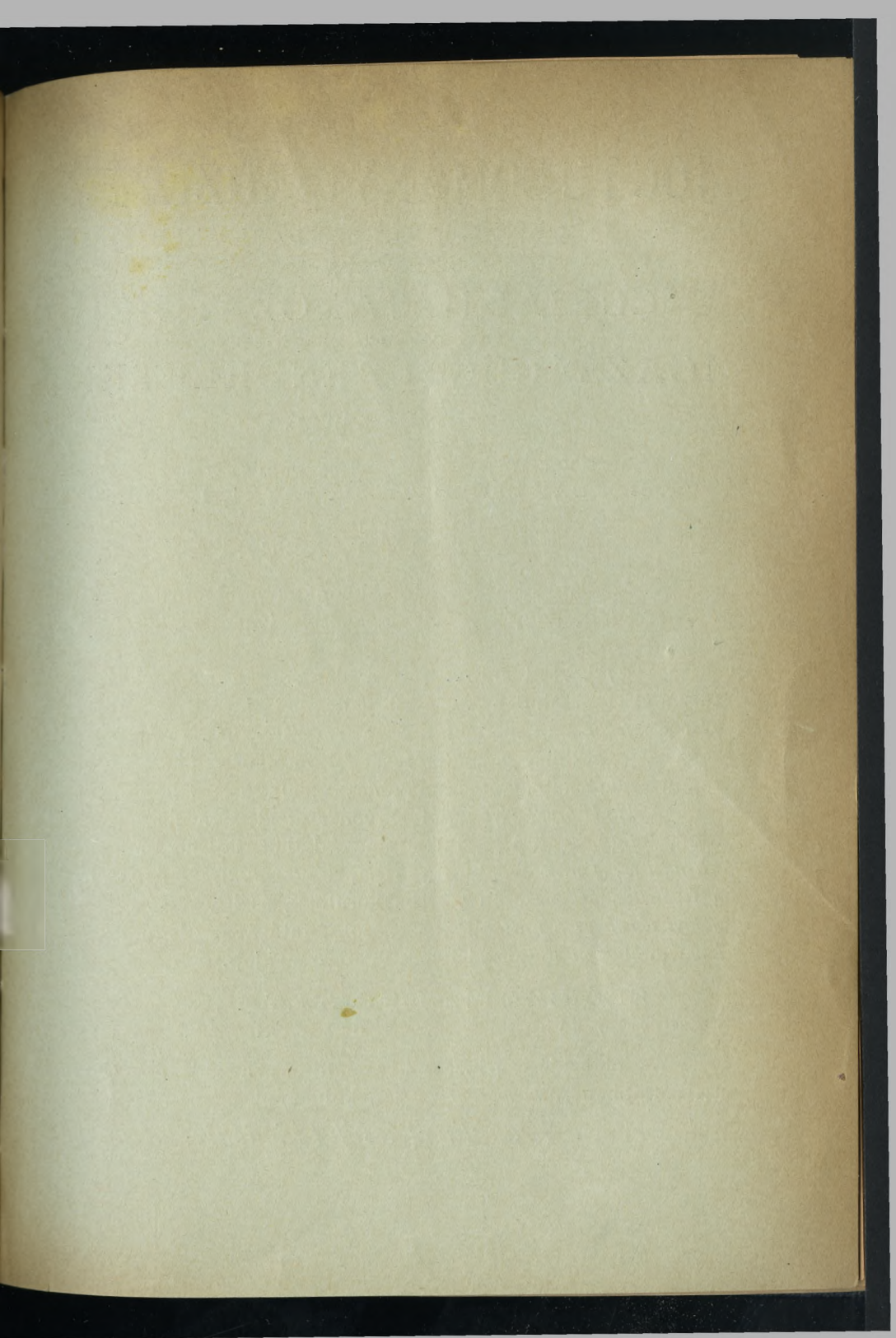
Ő pedig kesereghet, zokoghat, szitkozódhatik, panaszkodhat, a mennyit csak bír: de kezébe kell vennie görcsös botját, hogy félig nevelt gyermekeivel együtt koldulni vagy egy kis hivatalt keresni menjen.

Ámha egyetemlegesség nincs; úgy az én Magyarom meg van mentve. Mert a 2000 frtos kölcsönt a 4000 frt értékű *A.* községbeli birtokára, az 1000 frtos és 3000 frtos két kölcsönt pedig a 7000 frt értékű *B.* községbeli birtokára kebeleztetvén be: tisztán megmarad még az 5000 frt értékű *C.* községbeli birtoka, a mire akár 2000 frtot minden perczben kaphat.

Sovány esztendőkre kövér évek következnek: és az én Magyarom nemcsak hogy kifizeti minden adósságát, de a multak keserű tapasztalatain okulva, még jobban neki

fekszik a dolognak, maga se szégyenli megfogni az eke szarvát, az asszonykát meg a leányokat is nagyobb egyszerűsége, több háziasságra szoktatja, a fiam-uramat pedig kemény kordában tartva, dologra és tanulásra szorítja, és ime egyszer csak azt vesszük észre, hogy tele van a kövér erszény s még ő adhat kölcsön néhány ezer forintot megszorult birtokostársainak.

D^s BALLAGI GÉZA.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY

CZIMŰ HETI SZAKLAPRA

KAPCSOLATBAN A

CURIAI HATÁROZATOK

ÉS AZ

IGAZSÁGÜGYI RENDELETEK

GYŪJTEMÉNYÉVEL.

SZERKESZTŐ: FŐMUNKATÁRS:
Dr. DÁRDAY SÁNDOR. Dr. FAYER LÁSZLÓ.

KIADÓTULAJDONOS
A FRANKLIN-TÁRSULAT.

E szaklap a hazai jogirodalomnak oly jelentékeny lendületet adott, hogy jogosult önérzettel hivatkozhatik eddigi működésére.

A gyakorlati irányt tartva első sorban szem előtt, a törvénykezés minden ágát figyelemmel kíséri. A *Curiai Határozatok* című melléklap és a *Törvénykezési Szele* című rovat az egész magyar judikaturát feltünteti és — hazánk első rendű szakférfiainak közreműködése mellett — feldolgozza.

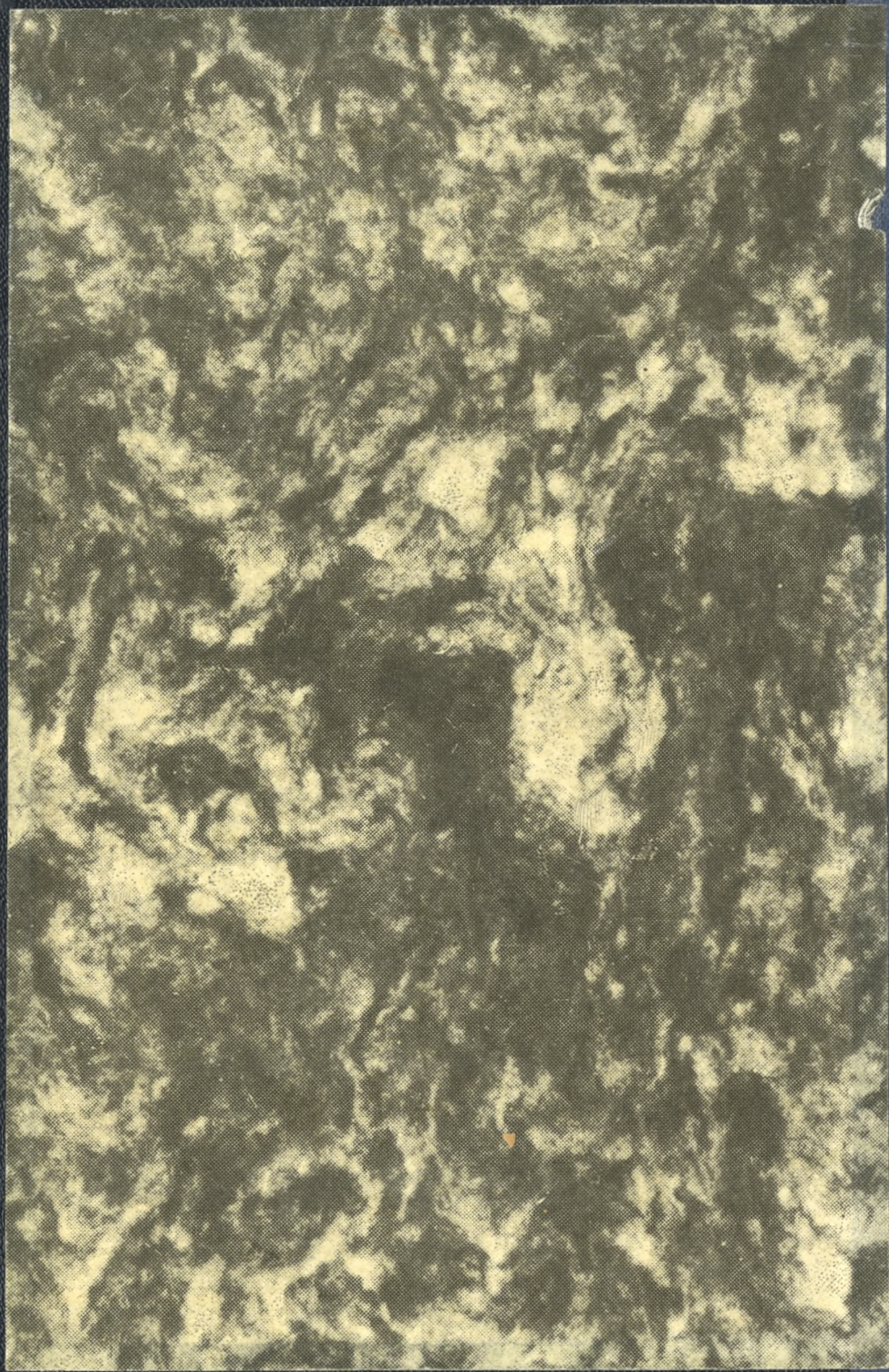
A *kiadó-hivatal* részéről legyen szabad arra figyelmeztetni, hogy a lap mellékleteinek külön beszerzésénél a «*Rendeletek Tára*» évenként 3 frtba, a «*Döntvénytár*» évenként 4 frtba, tehát összesen 7 frtba kerülnek, és így a «*Jogtudományi Közlöny*» ezen mellékletek szolgáltatásával a legolcsóbb és e mellett a legterjedelmesebb jogi szaklap.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre ... 12 frt   Félévre ... 6 frt   Negyedévre ... 3 frt.

Az előfizetési pénzek bérmentesen, a vidékről legcélszerűbben *posta-utalvány* útján küldendők

a *Franklin-Társulat kiadóhivatalához*.

1